

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ НА ПРИКЛАДІ ПОЛТАВСЬКОГО РЕГІОНУ

Анотація. Визначено роль, значення й розглянуто проблеми державного регулювання інвестиційного процесу в економіці України та Полтавського регіону, запропоновано можливості поліпшення ситуації з інвестиційною привабливістю країни.

Аннотация. Определены роль, значение и рассмотрены проблемы государственной регуляции инвестиционного процесса в экономике Украины и Полтавского региона, предложены возможности улучшения ситуации с инвестиционной привлекательностью страны.

Annotation. In the article the role, meaning and problems of state regulation of investment process in economy of Ukraine and Poltava region were discovered and opportunities for the state investment attraction development were suggested.

Ключові слова: інвестори, інвестиційна привабливість, інвестиційний клімат, залучення прямих іноземних інвестицій, аналіз інвестиційної привабливості регіонів.

Інвестиційна привабливість – це сукупність об'єктивних і суб'єктивних умов, що сприяють або перешкоджають процесу інвестування національної економіки на макро-, мезо- і мікрорівнях.

Інвестиційний клімат – це сукупність політичних, правових, економічних, організаційних і соціальних умов, що визначають привабливість та доцільність інвестування економіки країни, регіону.

Стан інвестиційного клімату виражається для інвестора в очікуваному прибутку, а для країни, що приймає, – у реально отриманих закордонних інвестиційних ресурсах. Численні опитування суб'єктів інвестиційного процесу в Україні, здійснювані українськими і міжнародними дослідженнями, консультативними та бізнесовими структурами, засвідчують, що основними факторами, які погіршують інвестиційний клімат в Україні, є нестабільність, сильний податковий тиск, бюрократизм і корупція в місцевих та центральних органах влади [1].

У Полтавському регіоні одним із головних пріоритетів роботи облдержадміністрації у 2011 році було залучення інвестиційних ресурсів у регіон. В області розпочато реалізацію 108 важливих для розвитку регіону інвестиційних проєктів. Значна їх частина спрямована на модернізацію та розвиток виробництва. З метою подальшого пошуків інвестиційної сфери розроблено Програму залучення інвестицій у розвиток Полтавської області до 2015 року та Програму підтримки інвестиційної діяльності, зміцнення міжнародного іміджу та розвитку міжнародного співробітництва Полтавської області на 2011 – 2013 роки, що затверджені рішеннями сесій обласної ради.

У більшості регіонів України розроблено відповідні програми, концепції, проєкти, змістом яких є наближення до ЄС, активізація транскордонного співробітництва. Однак при намаганні їх реалізації регіон стикається з виникненням багатьох непередбачуваних проблем, а в деяких питаннях – не завжди достатньо перераховані механізми впровадження їх у практику. Законодавча база і дозвільна система повноважень та відповідальності, відсутність достатнього фінансування і використання коштів національних інвесторів – ось лише декілька стримуючих чинників досягнення цілей, задекларованих регіонами [2].

В Україні не створено обґрунтованої системи державної підтримки інвестиційної діяльності підприємств. Як наслідок цього, в інвестиційній діяльності країни утворилося замкнуте коло, коли недоінвестування народного господарства посилює спад виробництва, що, у свою чергу, спричиняє зниження інвестиційних можливостей суб'єктів господарювання та держави. Вивести Україну з цієї ситуації може лише науково обґрунтована інвестиційна політика держави [3].

Теорію та практику залучення прямих іноземних інвестицій у вітчизняну економіку висвітлено в працях багатьох вітчизняних вчених, зокрема Бутка М. П. [4], Важинського Ф. А. [5], А. Касприка [6], Нікіфоряк Л. С. [2], Стефанишина Г. С. [7], О. Шатило [8] та ін. Дослідження цих авторів стосуються аналізу різноманітних аспектів інвестиційної діяльності в Україні та її регіонах; визначення необхідних для структурної модернізації вітчизняної економіки обсягів капіталовкладень, зокрема коштів нерезидентів, а також пріоритетів в інвестуванні; оцінки рівня інвестиційної привабливості регіонів та ефективності інвестиційного процесу в державі; вивчення зарубіжного досвіду з питань залучення іноземних інвестицій; визначення й обґрунтування важелів та методів стимулювання інвестиційної активності; поліпшення інвестиційного клімату в Україні тощо.

Завдання з удосконалення управління інвестиційним процесом, зокрема залучення інвестиційного капіталу для розвитку національної економіки, актуальне для багатьох країн із ринками, що розвиваються.

В Україні вже зроблено певні позитивні кроки на шляху до підвищення інвестиційної привабливості країни:

- 6 квітня 2011 року за участю Президента України було розглянуто та прийнято Інвестиційну реформу України. Загальною та основною метою цієї реформи є активне залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України, формування позитивного інвестиційного іміджу України у світі, а також позиціонування України як фінансовий, політичний бізнес-центр у Східній Європі [9];

- створено "Єдине інвестиційне вікно", через яке передбачається залучити до 2 млрд євро прямих іноземних інвестицій у 2012 році. Через цей механізм інвестор зможе отримати інформаційні, аналітичні, юридичні послуги,

підтримку в організації візитів, послуги з вибору майданчиків для інвестицій, допомогу у взаємодії з місцевою владою та постінвестиційну підтримку;

- проведено масштабне роуд-шоу Державним агентством з інвестицій та управління національними проектами, що дозволило не лише презентувати інвестиційні можливості України в 15 фінансових центрах США, Європи, Азії та Близького Сходу, але й отримати об'єктивну думку від іноземних інвесторів про Україну.

Якщо Україна бажає ефективно залучати інвестиційні кошти, для цього потрібні дві речі: готувати конкретні пропозиції за участю міжнародних компаній, а також постійно збільшувати нашу присутність в інформаційному діловому просторі всього світу. Такий висновок зроблено за наслідками роуд-шоу національних проектів.

Хоча частка України у глобальних інвестиційних потоках не перевищує 0,5 %, і конкуренція за інвестора посилюється з кожним роком, вона володіє очевидними та беззаперечними економічними перевагами, серед яких [9]:

- привабливе географічне розташування, зокрема доступ одразу до трьох стратегічних ринків: Азії, Росії та ЄС;

- наявність доступної та висококваліфікованої робочої сили.

Аналіз інвестиційної привабливості регіонів виявив, що найбільш привабливими для інвесторів є Дніпропетровська область, Запоріжжя, Полтавщина та м. Київ.

У цілому 2011 рік для Полтавської області можна охарактеризувати як рік виходу регіональної інвестиційної сфери з кризи. Відбулося відновлення іноземного інвестування.

Інвестори із 9 країн інвестують 15 підприємств м. Комсомольська. Обсяг вкладеного ними капіталу становить 356,8 млн дол. США (58,0 % від загального обсягу іноземного капіталу в області на 1 жовтня 2011 року). Інвестиції надійшли переважно зі Швейцарії (99,4 %).

Інвестори із 29 країн інвестують 133 підприємства м. Полтави. Обсяг вкладеного ними капіталу становить 83,5 млн дол. США (13,6 % від загального обсягу іноземного капіталу в області на 1 жовтня 2011 року). Основні країни-інвестори – Кіпр (31,3 %), Нідерланди (28,1 %), Російська Федерація (15,3 %), Азербайджан (9,9 %), США (8,3 %).

Інвестори із 24 країн інвестують 80 підприємств м. Кременчука. Обсяг вкладеного ними капіталу становить 71,7 млн дол. США (11,7 % від загального обсягу іноземного капіталу в області на 1 жовтня 2011 року). Основні країни-інвестори – Кіпр (64,8 %), Нідерланди (22,8 %).

Інвестори із 6 країн інвестують 7 підприємств Лохвицького району. Обсяг вкладеного ними капіталу становить 54,8 млн дол. США (8,9 % від загального обсягу іноземного капіталу в області на 1 жовтня 2011 року). Інвестиції надійшли переважно з Великої Британії (97,9 %).

На підприємствах області зосереджено 18,5 млн дол. США прямих інвестицій з Російської Федерації, або 3,0 % від загального обсягу іноземного капіталу в області на 1 жовтня 2011 року. Це 5-те місце в рейтингу іноземних інвесторів області.

У січні-вересні 2011 року в економіку області іноземними інвесторами вкладено 103,4 млн дол. США прямих інвестицій (акціонерний капітал), що у 1,8 раза більше від надходжень у січні-вересні 2010 року. У той же час з області вилучено 15,3 млн дол. США капіталу нерезидентів (у січні-вересні 2010 року – 8,5 млн дол. США) (таблиця).

Таблиця

**Перелік країн-інвесторів у Полтавську область
за станом на 01.10.2011 р.**

Країна	Обсяги прямих інвестицій (млн дол. США)	Питома вага країни у % до підсумку
1	2	3
Швейцарія	354,9	57,7
Кіпр	85,5	13,9

Закінчення таблиці

1	2	3
Велика Британія	67,8	11,0
Нідерланди	41,0	6,7
Російська Федерація	18,5	3,0
США	10,4	1,7
Інші країни	37,2	6,0
Усього	615,3	100,0

Приріст іноземного акціонерного капіталу в області, з урахуванням його втрат, курсової різниці тощо, за січень-вересень 2011 року становив 86,1 млн дол. США (у січні-вересні 2010 року – 45,3 млн дол. США) [10].

За даними Головного управління статистики в Полтавській області у 2011 році порівняно з останніми роками надійшла в область найбільша сума прямих іноземних інвестицій. Динаміка обсягу прямих іноземних інвестицій в Полтавську область наведена на рисунку.

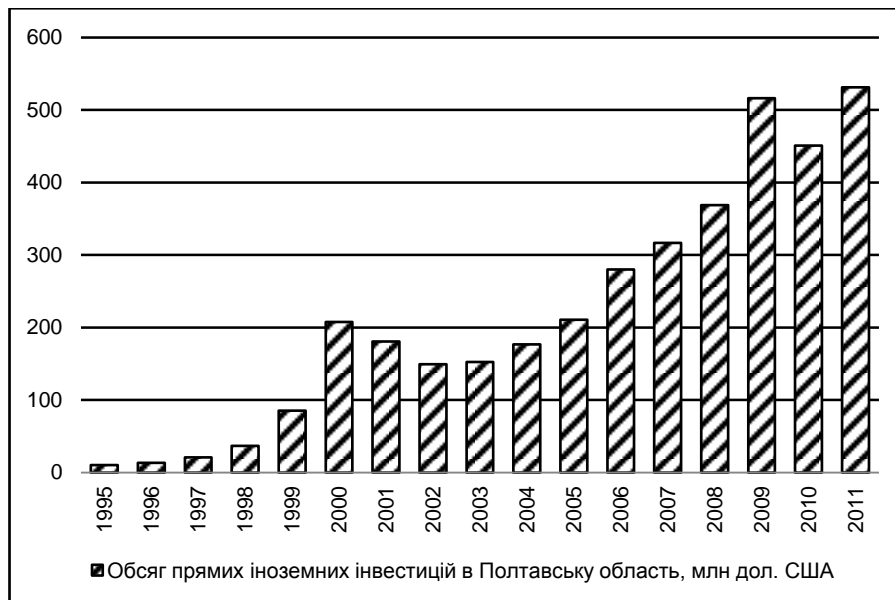

Рис. Динаміка обсягу прямих іноземних інвестицій у Полтавську область

Аналіз інвестиційної діяльності свідчить про те, що Полтавщина залишається привабливим регіоном для іноземних інвесторів. Але зважаючи на те, що регіон має розвинуту промисловість, могутні агропромисловий і нафтогазодобувний комплекси, необхідну інфраструктуру, вигідне географічне положення, є можливість до залучення більш значних їхніх обсягів.

Пріоритетні галузі для інвестування:
 переробна промисловість;
 підприємства машинобудування і металообробки;
 промисловість будівельних матеріалів;
 підприємства паливної промисловості.

Одним із завдань державної влади на місцевому рівні є опанування економічними методами управління. Це завдання є особливо складним з огляду на недостатній рівень професійної підготовленості фахівців, яким у переважній більшості бракує економічних знань та розуміння специфіки функціонування соціальної ринкової економіки.

Кваліфіковане управління регіональним розвитком потребує фахівців з навичками аналітичної роботи, здатних вивчати ринок та можливі ризики підприємницької діяльності, використовувати системний підхід у вирішенні завдань управління чи супроводу інвестиційних проектів. Представники місцевої влади чи фахівці, уповноважені здійснювати безпосередній контакт з інвестором, повинні не тільки досконало володіти інформацією щодо місцевого економічного розвитку, його стратегічних напрямків та перспектив, але враховувати професійну, ментальну, національну специфіку кожного потенційного інвестора. З іншого боку, успішна робота представників влади з інвесторами є запорукою формування сприятливого інвестиційного клімату регіону, чинником залучення додаткових інвестиційних ресурсів у його розвиток. Саме представники місцевої влади здатні надати потенційному інвесторові необхідну підтримку.

На думку автора, у сучасних умовах розраховувати тільки на іноземні інвестиції в економічному розвитку не варто, головне – це пошук власних ресурсів, відкриття яких дасть змогу покращити стан вітчизняної економіки. Тому потрібно створювати сприятливий інвестиційний клімат не тільки для іноземних інвесторів, але й для вітчизняних. Надаючи підприємствам з іноземними інвестиціями податкові пільги, треба надавати такі ж пільги українським підприємствам, які зайняті в аналогічних сферах діяльності і є пріоритетними у розвитку економіки України, мають стратегічне значення, надавати їм державну підтримку. Тут потрібні не тільки державні інвестиції, але й створення необхідної інфраструктури та правового забезпечення цих процесів.

Наук. керівн. Внукова Н. М.

Література: 1. Інвестиційна політика на місцевому рівні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://info-library.com.ua>. 2. Бесплатная библиотека "Источник знаний" [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://uchebnik_besplatno.com. 3. Нікіфоряк Л. С. Державне регулювання інвестиційної діяльності в Україні [Електронний ресурс] / Нікіфоряк Л. С. – Режим доступу : <http://www.rusnauka.com>. 4. Бутко М. П. Залучення інвестицій зовнішньоекономічної діяльності в Україні: сучасний стан і перспективи / Бутко М. П. // Финансовые рынки и ценные бумаги. – 2007. – № 18. – С. 6–10. 5. Важинський Ф. А. Механізм регулювання інвестиційної діяльності в регіоні / Ф. А. Важинський, А. В. Колодійчук, А. Ю. Яремко // Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. – Вип. 20.7. – С. 138–143. 6. Каспрік А. Формування державного механізму управління інвестиційним процесом / А. Каспрік // Формування ринкової економіки в Україні. – 2009. – Вип. 19. – С. 262–269. 7. Стефанишин Г. С. Інвестиційна діяльність в період кризи / Стефанишин Г. С. // Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. – Вип. 20.9. – С. 245–250. 8. Шатило О. Інституційні особливості державного регулювання інноваційно-інвестиційної діяльності: порівняльний аналіз України і США / О. Шатило // Стратегія регіонального розвитку: формування та механізми реалізації : матеріали підсумкової науково-практичної конференції за міжнародною участю, 30 жовтня 2009 року : у 2-х т. Т. 2. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, – 2009. – С. 151–157. 9. Агентство з інвестицій та управління Національними проектами. – Режим доступу : <http://www.ukrproject.gov.ua>. 10. Головне управління статистики у Полтавській області. – Режим доступу : <http://poltavastat.pi.net.ua>.

